



Jaroslav Hašek  
**ŠAUNIOJO KAREIVIO ŠVEIKO  
NUOTYKIAI  
PASAULINIAME KARE**

Trečia ir ketvirta dalis

Knygute.lt



**Jaroslav Hašek**  
**ŠAUNIOJO KAREIVIO ŠVEIKO**  
**NUOTYKIAI PASAULINIAME KARE**  
Trečia ir ketvirta dalis

Jaroslav HAŠEK  
OSUDY DOBRÉHO VOJAKA  
SVEJKA ZA SVETOVĚ VALKY, díl 1-4  
Československy spisovatel, Praha, 1987,  
2-oji pataisyta laida

Iš čekų kalbos vertė Almis Grybauskas  
Jaroslav HAŠEK  
OSUDY DOBRÉHO VOJAKA  
SVEJKA ZA SVETOVĚ VALKY, díl 1-4  
Československy spisovatel, Praha, 1987,  
2-oji pataisyta laida  
Iliustracijos - Piotr Urban  
© Piotr Urban, 2011  
Iliustracijų elektroninė versija  
publikacijoms lietuvių kalba © Knygute.lt, 2011  
© Almis Grybauskas, vertimas į lietuvių kalbą, 2010  
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2011

# *Trečia dalis*

## **ŠAUNIOJI PYLA**

1.

### ***Per Vengriją***

Galų gale stojo akimirka, kai visus juos sugrūdo į vagonus, skirtus keturiasdešimt dviem kareiviams arba aštuoniems arkliams. Arkliams, žinia, buvo kur kas patogiau, nes jie galėjo miegoti stati, tačiau tai ničnieko nekeitė. Karo traukinys vėl vežė Galicijos skerdyklon siunčiamus žmones.

Pajudėjus visoms gyvoms būtybėms kiek palengvėjo: vis dėlto pasidarė šiek tiek aiškiau. Ligi tol tebuvo tik neaiškumas ir panika, niekas nežinojo, išvyksią šiandien ar rytoj, o gal tik poryt dieną. Tūlas jautės nelyg pasmerktasis, su siaubu laukiantis budelio, kuriam pasirodžius įtampa atslūgsta: na, pagaliau.

Tad vienas kareivis ir klykė tarytum kuoktelėjęs:

- Važiuojam! Jau važiuojam!

Buhalterijos viršila buvo visiškai teisuus, sakdamas Šveikui, kad nėra kur skuba. Praėjo

dar kelios dienos, kol pradėjo laipinti į vagonus, ir visą šį laiką vis nesiliovė kalbos apie konservus, nors daugel matęs Vanekas tvirtino, jog tai grynai paistalai. Kokie dar konservai! Nebent dar vienerios lauko mišios, nes ir praeitą kartą taip buvo. Kai yra konservų, mišios nereikalingos. O kai konservų nėra, juos atstoja lauko mišios.

Taigi vietoj guliašo konservų apsireiškė vyriausiasis karo kapelionas Iblas, ir jis vienu šūviu paklojo tris zuikius. Atlaikė mišias iškart trims žygio pulkams: du jis išlydėjo Serbijon ir vieną - Rusijon.

Ta proga išrėžė labai entuziastingą pamokslą, buvo matyt, kad perskaitęs ne vieną karo kalendorių. Kalba buvusi tokia įtaigi, kad ir važiuojant į Mošoną Šveikas, kartu su Vaneku sėdėdamas vagone įrengtoje kanceliarijoje, prisiminė tuos žodžius ir tarė buhalterijos viršilai:

- Na, ar ne puiku bus, anot pono kapeliono, kai saulutė links vakarop ir iš už kalnų dar pažers mums spindulių aukso, o kovos lauke bus girdėt, anot jo, paskutiniai mirštančiųjų atodūšiai, pašautų arklių prunkštimas, sužeistųjų dejonės ir žmonelių, praradusių stogą virš galvos, gailios raudos. Labai man patinka, kai

taip skiedžiama miltais.

Vanekas linktelėjo:

- Didžiai tauri istorija.

- Ne tik tauri, bet ir pamokoma, - tarė Šveikas, - labai gerai įsidėmėjau ir grįžęs būtinai "Taurėje" papasakosiu. Ir ponas kapelionas, kai visa tai dėstė, taip smarkiai išsižergė, kad išsigandau net, ar nepaslys viena koja, ar negrius ant lauko altoriaus ir nesukuls to kokoso monstrancijoj. Tokį gražų pavyzdį pateikė iš karo istorijos, kai mūsų armijoje tarnavo Radeckis ir su vakarinėm žarom maišės ugnies liežuviai, kaip laukuos liepsnojo daržinės, ne-lyg pats savo akimis būtų matęs.

O vyriausiasis karo kapelionas Iblas dar tą pačią dieną grįžo į Vieną ir jau kitam žygio batalionui pasakojo tą pačią jaudinamą istoriją, taip patikusią Šveikui, jog šis ją prisiminė ir dar pavadino skiedimu miltais.

- Brangūs kareiviai, - bylojo karo kapelionas Iblas, - įsivaizduokit dabar, kad eina keturiasdešimt aštuntieji metai ir laimėta pergalė mūsųje prie Kustocos, kur po dešimtį valandų trukusių kautynių Italijos karalius Albertas buvo priverstas trauktis nuo mūsų kareivių tėvo, maršalo Radeckio, smūgių ir jam aštuoniasde-

šimt ketvirtaisiais gyvenimo metais atiteko tokios šaunios pergalės laurai.

Ir štai, brangūs kariai, žilagalvis karvedys sustoja aukštumoje prie užimtosios Kustocos. Aplinkui - ištikimieji jo generolai. Visi pajunta momento svarbą, nes netoli maršalo guli su mirtimi besigalynėjantis kareivis. Vėliavnešys Hertas, sutraiškytais sąnariais gulįs šlovės lauke, sugavo maršalo Radeckio žvilgsnį. Stingstančia dešiniąja ranka sužeistasis vėliavnešys dar spaudė aukso medalį. Kai išvydo taurų maršalą, dar kartą atgijo jo širdis, grįžo paskutiniai jėgų likučiai ir nežmoniškomis pastangomis mirštantysis pamėgino šliaužti prie savo maršalo. "Nesivargink, narsusis mano kary" - sušuko maršalas, nušoko nuo žirgo ir ištiesė jam ranką. "Negaliu, ponas maršale, - tarė mirštantysis, - abi mano rankos sužeistos, tiktai vieno prašau, pasakykit man visą tiesą: ar mes laimėjome?" - "Laimėjome, mielas broli, - meiliai atsakė maršalas, - gaila, kad sužeidimas drumsčia tavąjį džiaugsmą." - "Tiesą sakant, jūsų šviesybe, man jau galas" - dusliu balsu, tačiau nuoširdžiai šypsodamas tarė karys. "Ar troškulys nekamuoja?" - paklausė Radeckis. "Karštos dienos būta, ponas maršale, gal per trisdešimt laipsnių karščio." Tada Ra-

deckis, paėmęs iš adjutanto gertuvę, padavė ją mirštančiajam. Tasai dideliais gurkšniais gėrė. "Tūkstantįkart dėkoju!" - sušuko mėgindamas pabučiuot savo vado ranką. "Ar seniai kariuomenėje?" - paklausė šis. "Per keturiasdešimt metų, ponas maršale! Prie Asperno gavau aukso medalį. Buvau ir prie Leipcigo, turiu ir patrankų kryžių<sup>1</sup>, penkis kartus buvau mirtinai sužeistas, tačiau dabar tikrai galas. Bet esu toks laimingas, kad galėjau sulaukt šios dienos. Dabar, kai nugalėjome ir gražinome imperatoriui jo žemes, ramiai galiu mirti!"

Ir tuomet, brangūs mano kareiviai, iš stovyklos pasklido didingi mūsų himno "Išsaugok mums, Viešpatie" garsai. Galingi ir taurūs plaukė jie viršum kautynių lauko. Mirštantis karys atsisveikindamas su gyvenimu pamėgino darkart pakilti. "Šlovė Austrijai! - entuziastingai sušuko jis. - Šlovė Austrijai! Teskamba ši kilni giesmė! Šlovė mūsų karvedžiui! Tegyvuoja armija!"

Mirštantysis dar kartą glustelėjo prie maršalo rankos, pabučiavo ją ir sukniubo. Tauri jo

---

<sup>1</sup> Austrijos medalis, teiktas kariavusiems prieš Napoleoną, gamintas iš Leipcigo mūšyje paimtų prancūzų patrankų metalo. (Vert.)

siela išleido paskutinį atodūsi. Karvedys, apnuoginęs galvą, stovėjo prie vieno iš narsiausių savo karių lavono. "Išties galima pavydėti tokios gražios mirties" - susijaudinęs tarė maršalas ir delnuos paslėpė veidą.

Ir aš, brangūs kareiviai, linkiu jums visiems sulaukti tokios nuostabios mirties...

Tad prisimindamas šį vyriausiojo karo kapeiono Iblo pamokslą Šveikas išties nė kiek jo neįžeisdamas galėjo pavadinti jį kvailiu ir skiedalu.

Paskui Šveikas prakalbo apie garsiuosius įsakymus, perskaitytus jiems prieš laipinant į traukinį. Pirmasis buvo Pranciškaus Juozapo pasirašytas armijos įsakymas, o antrasis - erchercogo Juozapo Ferdinando, vyriausiojo Rytų armijos vado, įsakymas; abu jie buvo apie 1915 metų balandžio 3 dieną Dūkios perėjoje, kur du dvidešimt aštuntojo pulko batalionai grojant pulko orkestrui su visais karininkais perbėgo rusų pusėn. Abu įsakymai buvo perskaityti drebančiu balsu, pateikiant ir vertimą į čekų kalbą:

***1915 metų balandžio 17 dienos armijos įsakymas***

Skausmo apimtas įsakau, kad imperatoriškasis ir karališkasis pėstininkų pulkas Nr. 28 už bailumą ir išdavystę būtų išbrauktas iš manosios kariuomenės eilių. Te netekusio garbės pulko vėliava bus atimta ir perduota Karo muziejui. Nuo šios dienos pulkas, morališkai susiteršęs dar tėvynėje, išvykęs į kovos laukų ir išdavęs savųjų šalį, nustoja egzistavęs.

Pranciškus Juozapas I

### **Erchercogo Juozapo Ferdinando įsakymas**

Čekų daliniai kautynių laukuose, ypač per paskutinius mūšius, mus apvylė. Ypač apvylė, kai reikėjo ginti gerai įtvirtintas pozicijas ir apkasus. Tuo dažnai pasinaudavo priešas - užmegzdavo ryšius su niekingais tų dalinių gaivalais. Kaip tik dėl to ir sulaukdavai priešo, palaikomo tų išdavikų, puolimo, nukreipto į tuos fronto ruožus, kuriuos gynė minėtieji daliniai.

Priešui dažnai pavykdavo netikėtai užklupti mūsų dalinius, beveik be pasipriešinimo prasiskverbti į mūsų pozicijas ir paimti nelaisvėn daugybę mūsų gynėjų.

*Neapsakoma gėda ir nešlovė tiems men-  
kystoms nedorėliams, išdavusiems imperiją  
ir mūsų monarchų, suteršusiems ne tik nar-  
sios ir šlovingos armijos pulkų garbę, bet ir  
savosios tautos gerų vardų.*

*Anksčiau ar vėliau jų laukia kulka arba  
kartuvių kilpa. Kiekvieno garbingo čekų ka-  
rio pareiga pranešti savo vadui apie tokius  
niekšus, kurstytojus ir išdavikus. Kiekvienas  
nepranešęs pats taps niekšu ir išdaviku. Šis  
įsakymas turi būti perskaitytas visoms čekų  
pulkų įguloms. Imperatoriškasis ir karališ-  
kasis pulkas Nr. 28 mūsų valdovo įsakymu  
jau išbrauktas iš kariuomenės eilių, o visi  
paimti į nelaisvę šio pulko perbėgėliai  
krauju apmokės savo kaltę.*

*Erchercogas Juozapas Ferdinandas*

- Kiek per vėlai mums tai perskaitė, - tarė  
Šveikas Vanekui, - be galo keista, kad skaito  
tai tik dabar, nors viešpats imperatorius šį be-  
felį išleido balandžio septynioliktą. Galėtum  
pamanyt, kad dėl tam tikrų priežasčių delsta  
mums jį perskaityti. Aš, viešpaties imperato-  
riaus vietoj, nepakęščiau tokio atidėliojimo. Jei  
išleidžiu befelį balandžio septynioliktąją, tai  
tegu septynioliktąją jį ir perskaito, nors iš

dangaus siera lytų.

Kitoje vagono pusėje priešais Vaneką sėdėjo virėjas okultistas iš karininkų virtuvės ir kažką rašė. Už jo sėdėjo vyresniojo leitenanto Luko tarnas barzdotasis milžinas Balounas ir į vienuoliktąją žygio kuopą paskirtas telefonistas Chodounskis. Balounas kramsnojo kareivišką duoną ir persigandęs aiškino telefonistui Chodounskiui, kad, girdi, ne jo kaltė, jog per sumaištį visiems lipant į traukinį negalėjęs patekti į štabo vagoną pas savo vyresnįjį leitenantą. Chodounskis gąsdino jį, kad čia jau nebe juokai, už tai gresianti kulka kakton.

- Taigi kad taip kartą būtų visoms kančioms galas, - bėdojo Balounas. - Jau kartą taip vos galvos neįkišau per manevrus prie Voticų. Žygiavom ten, krisdami iš bado ir troškulio, o kai atėjo bataliono adjutantas, aš sušukau jam: "Duokit vandens ir duonos!" Pasuko jis į mane arklį ir tarė, kad jei būtų karo metas, tai įsakytų mane sušaudyti, o dabar pakaksią man ir įgulos kalėjimo, tačiau tokią laimę turėjau, kad kai jojo atgal į štabą visa tai pranešti, arklys pasibaidė, jis nukrito ir nusisuko sprandą.

Balounas sunkiai atsiduso ir užspringo kąsniu, o atsigavęs godžiai pasižiūrėjo į jo globai pavestus du vyresniojo leitenanto Luko ke-

lionmaišius.

- O ponams karininkams įdėjo, - tarė jis melancholiškai, - kepenų konservų ir vengriško saliamio. Kad taip gabalėlį.

Ir taip ilgesingai pažvelgė į abu savojo vyresniojo leitenanto maišus, nelyg apleistas ir mirtinai išbadėjęs šunelis prie atvirų valgyklos durų, uodžiantis verdamos mėsos kvapą.

- Visai nepakenktų, - tarė Chodounskis, - jeigu mūsų pakeliui lauktų su gerais pietumis. Kai mes karo pradžioj važiovome Serbijon, tai kiekvienoj stoty apsirydavom, šitaip mus vaišindavo. Iš žąsų šlaunelių išrėždavome geriausios mėsos gabalėlius ir jais ant šokolado plytelių žaisdavome "Avis ir vilką". Chorvatijoje, Oseko mieste, du ponai Veteranų sąjungos atstovai atvilko į vagoną katilą keptos zuikienos, tai mes neapsikentę visą ir išvertėm jiems ant galvų.

Visą kelią nieko daugiau nedarėm, kaip tik vėmėm per langus. Kapralas Mateika iš mūsų vagono tiek prisikimšo, kad teko uždėti jam ant pilvo lentą ir šokinėti ant jos, kaip grūdant kopūstus, tik tada jam kiek palengvėjo ir pradėjo eit pro visus galus. Važiuojant per Vengriją kiekvienoj stoty pro langus mėtė į vagonus keptas vištas. Bet mes valgydavom tik jų

smegenėles. Kapošfalvoje vengrai svaidė į vagonus keptos kiaulienos gabalus ir vienam draugeliui kiaulės galva kaukštelėjo tiesiai makulėn, tai jisai, nusijuosęs diržą, vaikėsi geradarį per visus bėgius. Užtai Bosnijoje mes jau nė vandens negalėjome gauti. Tačiau buvome pasiėmę, nors ir drausta, visokiausios degtinės, o vynas upėmis liejos. Prisimenu, kad vienoj stoty kažkokios ponios ir panelės alum vaišino ir mes primyžom joms į tą ąsotį, tai kad skuodė jos nuo vagonų!

Visą kelią buvome kaip apduję, aš nė gilių tūzo nebeatpažindavau, ir kartą, še tau, nė lošimo nespėjome baigt, o visus jau gena iš vagonų. Vienas kapralas, nebeatmenu, kuo vardu, girdžiu, šaukia saviškiams, kad dainuotų *Und die Serben müssen sehen, daß wir Österreicher Sieger, Sieger sind*<sup>2</sup>.

Bet kažkas iš užpakalio kad spirs jam, tas ir nusirito ant bėgių. Paskui riksmas, kad šautuvus sustatytume piramidėmis, traukinys tuojau apsisuko ir tuščias atgal, ir žinote, kaip tokioj sumaišty būna, visą mūsų dviejų dienų davinį nusivežė....

---

<sup>2</sup> Ir tegu serbai mato, kad mes, austrai, esame nugalėtojai, nugalėtojai. (Vok.)